

Protokoll fört vid enskild föredragning

Infrastrukturavdelningen
Allmänna byrån, I1

Beslutande	Föredragande	Justerat
Minister Nina Fellman	Inspektör Andreas Nyberg	Omedelbart

Ärende/Dnr/Exp.	Beslut
-----------------	--------

Nr 34

Anhållan om naturvårds- och kulturmiljöinventering

ÅLR 2015/9356

ÅLR 2015/9420

230 I1

Beslut

Landskapsregeringen beslöt att avvisa Jomala kommuns anhållan om utförande av naturvårds- och kulturmiljöinventering av hela kommunen utan att pröva ansökan i sak. Miljöbyråns och kulturbyråns utlåtande bifogas detta beslut, bilaga I116E19.

Motivering

Inledningsvis konstateras att begreppet inventering inte finns i plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland, härafter kallad PBL. Inventeringar som sådana kan dock utgöra en del av det kunskapsunderlag som enligt 5,16,19 och 26 §§ PBL behövs för att uppfylla lagstadgade krav på hänsyn till bl.a. kultur- och naturvärden vid planläggning.

Det är en kommunal angelägenhet att besluta om planläggning av användningen av mark och vatten. Detta stadgas i 4 § 1 mom. PBL. Landskapsregeringen kan dock enligt 11 § PBL vid behov fatta beslut om markanvändning för vissa samhällsfunktioner eller för vissa ändamål som är av stor betydelse för samhället samt utfärda rekommendationer avseende markanvändning för vissa angivna ändamål. Vidare utövar landskapsregeringen enligt 12 § PBL allmän tillsyn över planläggning och byggnadsväsendet i landskapet och bistår kommunerna i deras planläggning. Landskapsregeringen har även en övervakande roll avseende beslut och rekommendationer enligt 11 § PBL samt gällande att bestämmelserna om planläggning och byggnadsväsendet beaktas vid planläggning, byggande och annan markanvändning i kommunerna. Kommunernas roll, så som stadgas i 13 § PBL, är att sköta markplaneringen samt att styra och övervaka byggandet inom kommunen.

Att en naturvårdsinventering och en kulturmiljöinventering av Jomala kommun utförs är naturligtvis angeläget. Mest ändamålsenligt bedöms det dock vara att för varje enskild planprocess upprätta ett för ändamålet anpassat underlag.

Själva utförandet av naturvårds- och kulturmiljöinventeringar är en uppgift med en karaktär som inte kan anses utgöra sådan information eller rådgivning som landskapsregeringen ska tillhandahålla enligt PBL. Inte heller övrig lagstiftning ger något stöd för att landskapsregeringens skulle ha en skyldighet att utföra inventeringar som grund för kommunernas planläggning.

Landskapsregeringen har varken personalmässiga eller budgetmässiga resurser att göra eller bekosta inventeringar av den karaktär Jomala kommun efterfrågar. Av denna orsak upphandlar landskapsregeringen inventeringar som krävs t.ex. för genomförandet av EU-lagstiftning eller för att kontrollera konsekvenserna av den verksamhet som landskapsregeringen är ansvarig för. Det finns inga hinder för även Jomala kommun att upphandla inventeringar. De inventeringar som främst kulturbyrån låtit utföra till kommuner har avsett betydligt mindre avgränsade områden eller har gällt inventeringar på en mera övergripande nivå som underlag för kommunöversikter.

Mot bakgrund av detta samt med motiveringen att det inte finns en lagstadgad skyldighet enligt gällande PBL för landskapsregeringen att låta utföra sådana inventeringar (varken på eget initiativ eller genom ansökan), avvisas kommunens anhållan utan att prövas i sak.

Övrig information

Det är positivt att Jomala kommun har uppmärksammat behovet av förnyade inventeringar, då de inventeringar som gjordes på 1970-talet är föråldrade. Landskapsregeringen avser inom ramen för det pågående projektet *Utvecklings- och tillväxtplan för ett hållbart Åland* att ytterligare utreda behovet av förnyade inventeringar och den eventuella roll som landskapsregeringen i sådana fall kunde ha i framtiden.

Landskapsregeringen ger naturligtvis vid behov rådgivning samt kommer i enlighet med gällande lagstiftning att tillhandahålla kommunen all den information om natur- och kulturförekomster som landskapsregeringen har kännedom om.

Bakgrund

Jomala kommun har inkommit med en anhållan om att Ålands landskapsregering ska låta utföra en ny naturvårds- och kulturmiljöinventering av hela kommunen. Anhållan har ursprungligen inkommit till landskapsregeringens miljöbyrå och kulturbyrå, men har därefter överförts till infrastrukturavdelningens allmänna byrå som handlägger ärenden inom planlägnings- och byggnadsväsendet.

Bakgrunden till kommunens anhållan är att Ålands förvaltningsdomstol genom beslut 30.7.2015 (beslutsnummer 78/2015) upphävt Jomala kommunfullmäktiges beslut att anta en uppdaterad delgeneralplan för Kalmarhälsö. Huvudorsaken till domstolens upphävande anges i kommunens skrivelse vara att naturvårds- och kulturmiljöinventeringarna genomförda av landskapsregeringen på 1970-talet ansågs vara föråldrade.

Kommunen framför som skäl för anhållan att sakkunskapen och behörigheten inom vissa områden finns hos landskapsregeringen, varvid landskapsregeringen måste vara ansvarig för inventeringarna. Av skrivelsen framkommer vidare att om en ny naturvårds- och kulturmiljöinventering

inte genomförs i skyndsam ordning kommer planläggningen och därmed tillväxten i kommunen att bli lidande.

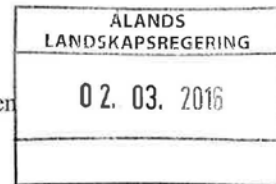

Postat 02.03.2016

Dokumentnamn	Nr	Sidnr
UTLÅTANDE	60 S4	1 (2)

Datum	Dnr
2.3.2016	

Infrastrukturavdelningen
Att. Andreas Nyberg
Härst.

Hänvisning
ÅLR 2015/9356

Kontaktperson
Vik. byråchef Inkeri Ahonen /
tillfällig miljöjurist Sofia Pensar

Ärende
**UTLÅTANDE GÄLLANDE
NATURINVENTERINGAR SOM UNDERLAG
FÖR JOMALA KOMMUNS PLANERING**

Bakgrund

Jomala kommun har i brev daterat 8 september 2015 begärt att landskapsregeringen upprättar en naturvårdsinventering och en kulturmiljöinventering av Jomala kommun. Med anledning av begäran om utlåtande från infrastrukturavdelningens allmänna byrå önskar miljöbyrån framhålla följande.

Uppgiftsfördelning mellan myndigheterna

Det är en kommunal angelägenhet att besluta om planläggning av användningen av mark och vatten. Detta stadgas i 4 § 1 mom. i plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland, herefter PBL. Myndigheternas uppgiftsfördelning regleras även i andra kapitlet i PBL. Landskapsregeringen kan enligt 11 § vid behov fatta beslut om markanvändning för vissa samhällsfunktioner eller för vissa ändamål som är av stor betydelse för samhället samt utfärda rekommendationer avseende markanvändning för vissa angivna ändamål. Vidare utövar landskapsregeringen enligt 12 § allmän tillsyn över planläggning och byggnadsväsendet i landskapet och bistår kommunerna i deras planläggning. Landskapsregeringen har även en övervakande roll avseende beslut och rekommendationer enligt 11 § samt gällande att bestämmelserna om planläggning och byggnadsväsendet beaktas vid planläggning, byggande och annan markanvändning i kommunerna. Kommunernas roll, så som stadgas i 13 §, är att sköta markplaneringen samt att styra och övervaka byggandet inom kommunen.¹ Kommunerna innehar alltså ett så kallat planeringsmonopol.

¹ Se även om behörighetsfördelningen punkt 2.2 i den allmänna motiveringen till framställning 23/2006-2007.

Att en naturvårdsinventering och en kulturmiljöinventering av Jomala kommun utförs är naturligtvis angeläget. Dock är själva utförandet av naturvårdsinventeringar (och även kulturmiljöinventeringar) en uppgift med en karaktär som inte kan anses utgöra sådan information eller rådgivning som landskapsregeringen ska tillhandahålla enligt PBL. Istället skulle detta innebära att landskapsregeringen överskred sin lagstadgade behörighet enligt plan- och bygglagstiftningen. Inte heller naturvårdslagstiftningen inrymmer någon sådan skyldighet för landskapsregeringen att utföra inventeringar som grund för Jomala kommuns planläggning.

Jomala kommun hänvisar i sitt sammanträdesprotokoll även till att sakkunskapen finns hos landskapsregeringen. Dock har landskapsregeringen varken personalmässiga eller budgetmässiga resurser att göra eller bekosta naturinventeringar för Jomala kommun. Med de resurser som landskapsregeringens miljöbyrå har kan miljöbyrån endast sköta administrativa arbetsuppgifter. Även miljöbyrån och den övriga landskapsregeringen upphandlar sådana inventeringar som krävs t.ex. för genomförandet av EU-lagstiftning eller för att kontrollera miljökonsekvenserna av den verksamhet som landskapsregeringen är ansvarig för. Det finns inga hinder för även Jomala kommun att upphandla naturinventeringar. Landskapsregeringen ger vid behov rådgivning samt kommer naturligtvis i enlighet med gällande lagstiftning tillhandahålla Jomala kommun all den information om naturförekomster som landskapsregeringen redan har kännedom om.

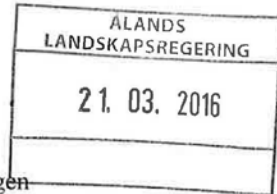
Slutsats

Befintlig lagstiftning ger alltså inte något stöd för att utförandet av den typ av naturvårdsinventeringar som Jomala kommun efterfrågar ska skötas av landskapsregeringen. Mot bakgrund av det ovan anförda anser miljöbyrån inte att Jomala kommuns begäran om att upprätta en ny naturvårdsinventering är befogad.

Tillfällig miljöjurist

Sofia Pensar

Postat 18. 03. 2016

Andreas Nyberg
Infrastrukturavdelningen
Härst.

Hänvisning

Jomala kommuns begäran om natur- och kulturmiljöinventering, dat. 8.9.2015
ÅLR 2015/9420

Kontaktperson

Patrik Söderman

Ärende

**KULTURMILJÖINVENTERINGAR SOM
UNDERLAG FÖR JOMALA KOMMUNS
PLANERING**

Jomala kommun begär att landskapsregeringen gör en naturvårdsinventering och en kulturmiljöinventering inom Jomala kommun som underlag för Jomala kommuns planering.

Som bakgrund till begäran anges i kommunstyrelsens protokoll (7.9.2015) Ålands förvaltningsdomstols beslut nr. 78/2015 (30.7.2015) att upphäva kommunfullmäktiges beslut § 41/17.06.2014 om att anta en uppdaterad delgeneralplan för Kalmarnäs i Westerkalmare och Österkalmare byar. Som huvudorsak till förvaltningsdomstolens beslut anges att de av landskapsregeringen på 1970-talet genomförda natur- och kulturmiljöinventeringarna anses föråldrade.

Kulturbyråns bedömning

Kulturbyrån instämmer i bedömningen att den av museibyran 1979 genomförda kulturmiljöinventeringen är föråldrad. Inventeringsrapporten kan ännu idag ge vissa riktlinjer för kommunens kulturmiljöarbete men lämpar sig inte som kulturmiljöunderlag för vare sig kommunöversikt, general- eller detaljplan.

Kulturbyrån önskar vidare påpeka att en fullständig kulturmiljöinventering som täcker hela kommunen och utgör ändamålsenligt planeringsunderlag på alla tre planeringsnivåer skulle innebära ett mycket omfattande arbete och - då samhället är i ständig förändring - sannolikt åter kommer att anses föråldrat inom en 20-årsperiod.

Postadress

PB 1060

AX-22111 MARIEHAMN, Åland

Tjänstebrev bör ställas till Ålands landskapsregering, inte till enskild tjänsteman

Telefon

(018) 25000

Telefax

(018) 19155

E-post

registrator@regeringen.ax

URL www.regeringen.ax

Kulturbyrån gör istället bedömningen att det mest ändamålsenliga är att för varje enskild planprocess upprätta ett för ändamålet anpassat kulturmiljöunderlag

För en *kommunöversikt* genomförs lämpligen en översiktlig inventering med bedömning av större sammanhängande miljöer och deras kulturhistoriska värden. För *delgeneral- och detaljplaner* är en mer detaljerad analys av kulturmiljön och/eller en fullständig bebyggelseinventering nödvändig.

Enligt Plan- och bygglag (2008:102) 4 § åligger ansvaret för planläggningen kommunerna. I detta ingår att inhämta lämpliga kunskapsunderlag för att uppfylla lagstadgade krav på hänsyn till kulturmiljön enligt PBL 16, 19 och 26 §

Landskapsregeringen fungerar såsom tillsynsmyndighet samt bistår kommunerna i planeringen enligt PBL 12 §. Landskapsregeringen har också möjlighet att avge särskilda rekommendationer enligt PBL § 11. Inom landskapsregeringens allmänna förvaltning handläggs ärenden som rör arkeologi, kulturmiljö och kulturhistoriskt värdefull bebyggelse fr.o.m. 1.1.2016 av kulturbyrån.

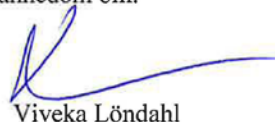
Slutsats

Kulturbyrån har inte möjlighet att utföra en kulturmiljöinventering av hela Jomala kommun, anpassad för generalplanenivån. Detta tillvägagångssätt bedöms inte heller som ändamålsenligt (se ovan).

Däremot kan avgränsade inventeringar och kulturmiljöutredningar i samband med aktuella planlägningsärenden utföras av kulturbyråns antikvarier. För uppdrag av omfattande karaktär krävs dock att dessa bekostas av kommunen. Det finns heller inga hinder för kommunen att upphandla denna typ av tjänster. I sådana fall kan kulturbyrån med sin sakkunskap bistå med kvalitetskriterier inför upphandling samt granskning av inhämtat kunskapsunderlag.

Kulturbyrån bistår också vid behov med rådgivning, identifiering av behovet av kunskapsunderlag samt tillhandahåller all den information om kulturmiljön som byrån redan har kännedom om.

Landskapsantikvarie

Viveka Löndahl

Överantikvarie

Patrik Söderman